

Baoulé - blolo bla - h 27 cm

De foto op het achterblad

De foto op het achterblad is gemaakt van een voorwerp uit de collectie van Ernst Nauta. Hij vertelt over dit 27 cm hoge beeldje het volgende:

Een rode echtgenoot

Ongeveer 40 jaar geleden begon, met de koop van een klein Lobi paar, mijn fascinatie voor etnografica. Ik zag de beeldjes bij een antiquair in Amsterdam en kocht ze direct. Ze zijn nog steeds prachtig: mooi 'gesneden' en expressief. Het was het begin van een verzameling van voornamelijk West Afrikaanse voorwerpen. Ik bewonderde het grote (anonieme) vakmanschap en de kunst om op een eenvoudige manier een grote uitdrukingskracht te verkrijgen.

Het gevoel voor schoonheid (l'art pour l'art) gevormd door de westerse beeldende kunst, bepaalde mijn keus. Iets wat niet 'mooi' was, verzamelde ik niet. Maar ik begon er wel over te lezen. Ik schafte een aantal boeken aan met schitterende foto's van prachtige voorwerpen. Over de functie van deze voorwerpen vond ik echter niet zo veel. Maar ik leerde er wel uit, dat voor de Afrikaan een heel andere kracht dan esthetiek de hoofdrol speelt. Voor hem is vooral het spiritueel-religieuze aspect belangrijk. Een medium ('waarzegger') kan iemand of het dorp met de spirituele wereld in contact brengen, soms met 'hulp' van een beeld, al dan niet d.m.v. trance.

Om die reden kocht ik het beeldje van 'de rode vrouw', en dus nu eens niet omdat het mooi was, maar omdat ik in het boek van Susan Vogel 'African art western eyes' (1) gelezen had over het bestaan van een 'spirit spouse' (spirituele wederhelft) bij het Baoulé volk. Susan bracht jaren in dit gebied door en werd gefascineerd door de spirituele wereld van deze mensen. Geesten beïnvloeden hun leven, zowel in positieve- als in negatieve zin. Een beeld kan bij een seance het contact met de geesten versterken. Speciaal bij de Baoulé speelt juist die spirituele wederhelft een hoofdrol in het dagelijkse leven. Zij zelf spreken van 'blolo bla': de vrouwelijke 'helft' en blolo bian, de manlijke 'helft'. De opvatting daarbij is, dat vóór de geboorte de mens één geheel is: zowel man als vrouw. Tijdens de geboorte ziet het aardse deel het daglicht, maar blijft het andere deel als spirituele wederhelft in de geestwereld. Deze spirituele wederhelft is een deel van de 'ziel' en onafscheidelijk van de aardse. Vanuit de geestenwereld beïnvloedt deze het leven, in alle aspecten van huwelijk, gezin en familie. Ook is de spirituele wederhelft van belang voor bijvoorbeeld het krijgen van talenten, zoals zingen, dansen of helderziendheid. Het zou dus wel mooi zijn, die spirituele wederhelft te vriend te houden: als men voldoende geld heeft kan men een beeldje laten maken voor een huisaltaartje, waar op geofferd kan worden om die wederhelft gunstig te stemmen. Het beeldje en het altaartje bevinden zich in een hoek van de afgesloten Baoulé slaapkamer, veilig voor de blikken van anderen, soms bedekt met een witte doek. En omdat de kracht van de spirituele wederhelft via het beeldje naar de aardse wederhelft gaat, kan het beeldje, als het door een ander gezien wordt, juist minder geluk brengen. De spirituele wederhelft kan, met een offer, om raad gevraagd worden en kan geluk brengen aan de aardse helft. Soms is de spirituele wederhelft ontevreden of jaloeers, bijvoorbeeld op de menselijke huwelijkse partner, die als rivaal wordt gezien. Ruzie tussen man en vrouw of ziekte kan toegeschreven worden aan de invloed van de spirituele wederhelft. Nog gecompliceerder wordt het als de man twee vrouwen heeft. De spirituele wederhelft kan dan eisen stellen, bijvoorbeeld één dag per week geen seks. Kinderen kunnen een spirituele ouder hebben. Buiten het Baoulé gebied komt het fenomeen van een spirituele wederhelft niet voor.

De Baoulé zijn wel degelijk gevoelig voor esthetiek, zowel in het dagelijks leven als bij hun religieuze- en niet religieuze voorwerpen, en kunnen daarvan genieten. Daarin verschillen zij niet van de westerse mens.

Literatuur

[1] Vogel, Susan

Baule: African art western eyes
Yale University Press, 1997

